№ 4 ԹԷՀՐԱՆ ՇԱԲԱԹ 22 ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1894 ԹՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ՇԱՒԻՂ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

„ՇԱՒԻՂԸ“ ԼՈՅՍ Է ՏԵՍՆՈՒՄ ՏԱՐԵԿԱՆ 50 ՀԱՄԱՐ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

«ՇԱՒԻՂ»-ի Տարեկան գինը 10 ղրան, կէս տարուանը 6 ղրան: Առանձին համարները 5 շահի. Արտասահմանում տարեկան 8 ֆրանկ կամ 3 րուբլի. կէս տարուանը 5 ֆր. կամ 2 րուբլի: Թէհրանում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ: Մեր հասցէն. Téhéran. Rédaction CHAVIGH

«ՇԱՒԻՂ»-ի խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 8—4 ժամը: Կիրակի եւ տօն օրերը 10—2 ժամը: Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով: Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 1 շահի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վանաք գիւղի դպրոցը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մի քանի խօսք գործակցական ընկերութեանց մասին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԱՆԱՔ ԳԻՒՂԻ ԴՊՐՈՑԸ

Ի՞նչ եղաւ Վանաք գիւղի դպրոցը, հարցնում են մեզ. ի՞նչ եղաւ այդ դպրոցի համար կազմուած ընկերութիւնը:

Ամենին յայտնի է որ այդ դպրոցը փակուած է երկու տարուց ի վեր, և որչափ մեզ յայտնի է, ո՛չ ոք, բացի նոյն գիւղի քահանայից, չէ հետաքրքրւում այլ ևս նորանով:

Ի՞նչ եղաւ այն գեղեցիկ եռանդը, որով մի քանի տարի առաջ մի ընկերութիւն կազմակերպեցին. չը գիտեմ ինչ անունով ատենապետ, քարտուղար, մասնաժող, և այլն ընտրեցին, տարեկան քննութիւններ տուեցին, ուր ոչ ոք կար, և ճոխ պարգևաբաշխութիւններ սարքեցին ուր ամեն մարդ կար:

Այս ընկերութիւնն էլ միւսների վիճակին արժանացաւ: Տաճկահայերից մենք հէնց այն սովորեցինք որ ամեն օր նոր ընկերութիւն կազմենք, և երեք չորս տարին չը բոլորած, մի և նոյն անդամակցիներով, մի և նոյն գործողներով քանդենք այդ ընկերութիւնը և ուրիշը կազմենք: Կարծեմ այս մէկը մեռաւ այն պատճառով, որ վիճելու և հակառակելու տեղիք չը կար: Ինչպէս ապրել առանց վիճելու:

Մենք լսել ենք որ արժ. տէր Սահակ քահանան, նոյն գիւղի վիճակաւորը, որ միշտ գլխաւոր նեցուկն է եղել այդ վարժարանի առանց յուսահատուելու շարունակում է անհատական օգնութիւնների դիմել և մասամբ էլ յաջողած է, և կարևոր նպաստներ արդէն եղել են, մենք չը գիտենք թէ ինչ արդիւնքներ ձեռք են բերուած, այնքան միայն գիտենք որ Թէհրանցիների համար ամօթ է որ չը կարողանան տարեկան միայն 100—120 թումանի ծախք ունեցող վարժարան պահել մի մերձակայ գիւղի մէջ: Մենք համոզուած ենք որ բաւական մարդիկ պատրաստ են օժանդակելու այդ դպրոցին, միայն թէ գործող և խնդրող լինի:

Աւելի լաւ կը լինէր որ բացուէր մի փոքրիկ հանգանակութեան ցուցակ ուր ամեն մարդ մէկ անգամից մի գումար վճարէր, և դորանով կազմուէր մի փոքրիկ դրամագլուխ: Այդ դրամագլխի շահեցնելը կարելի է յանձնել մի քանի վստահելի մարդկանց որոնք առևտրական գրագմունք ունենան, և այդպիսով կարելի է տարեկան մի հաստատ աղբիւր կազմել. Եթէ տարեկան մի բան ևս պակաս լինի, այդ կարելի է գոյացնել զանազան աղբիւրներից, օրինակ մի փոքրիկ վիճակախաղ, կամ ներկայացում կամ գրական երեկոյթ կազմելով:

Մենք հրաւէր ենք կարդում Թէհրանի հայ երիտասարդներին, և մանաւանդ նոցա որոնք արդէն բաւական նեղութիւն են քաշել այդ վարժարանի վերայ, միացնել իրանց ջանքերը տէր Սահակ հօր ջանքերի հետ և չը թողնել որ ոչնչանայ այդ միակ հաստատութիւնը որով Թէհրանի հայերը կարող են ցոյց տալ թէ նոքա բացի իւրեանց մասին խորհելուց, ընդունակ են նաև հետաքրքրուիլ համազգային շահերով և խնդիրներով:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔ ՃԱՐՄՆԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

40 կամ 50 տարի սորանից առաջ Եւրոպայի բոլոր ուսումնական հիմնարկութիւնների մէջ, յատկապէս յառաջնորդութեան, մտած էին, իբրեւ կարգապահական միջոցներ, մարմնական պատիժները: Սակայն մանկավարժների մէջ երեւան եկան այնպիսի անձինք, որոնք պարզապէս տեսան մարմնական պատիժների անասելի վնասները, աշխատեցին ամեն կերպ վերացնել նոյա ուսումնական հիմնարկութիւններից եւ, խելացի դաստիարակութեամբ, փայլուն կերպով տանել տարան իւրեանց գործը, ապացուցանելով միանգամայն մարմնական պատիժների անյարմարութիւնը մանկավարժական գործի մէջ: Լուսաւոր աշխարհը անշուշտ նկատեց այդ բանը, եւ այդ օրուանից մանկավարժական գործը սկսեց փոքր առ փոքր մի այլ կերպարանք ստանալ:

Նոյն միւթարական երեւոյթը արձագանք ունեցաւ եւ մեր մէջ: Մենք էլ մասամբ փոխեցինք մեր հին խալիֆայական—մանկավարժական սիստեմը, եւ թէպէտ մարմնական պատիժները մեր մանկավարժական գործի մէջ սկզբունքով ընդունուեցան անօգուտ եւ վնասակար, սակայն սոէտ սոէտ սարսափելի ձիլող սպառնալի, խայտ, քանոնք… ակներեւ ցոյց են տալիս, որ սկզբունքը ընդունուած է լոկ անուանական կերպով, նմանապէս մեր պարսկահայ վարժարաններում, որտեղ ցանց, կրծութիւնն ու այլ բարբարոսական կարգապահական միջոցները անխուսափելի խստութեամբ գործ են դրւում դեռ եւս: Պարսկահայ ուսուցիչը մանկավարժական գործը առանց մարմնական պատիժների երեւակայել չէ կարող. նորա նշանաբանն է՝ «որ ոչ լսիցէ ունկամբք լսիցէ թիկամբք», եւ մանկավարժի դերը կատարում է ոչ թէ ինքը ուսուցիչը, այլ աւելի շուտ նորա ձեռքի մէջ գտնուած գաւազանը: Գաւազանակի երկիւղի ներքոյ աշակերտը պէտք է չը ծուլանայ, գաւազանակի երկիւղի ներքոյ աշակերտը պէտք է ծուլութիւն չանէ, գաւազանակի երկիւղի ներքոյ աշակերտը պէտք է ուշադիր լինի, մի խօսքով, ամենամեծ գործ կատարողը մանկավարժական գործի մէջ համարւում է գաւազանակը: Այդպիսով, աշակերտին դեռ մանուկ հասակում անի ենթարկելով, զարգացման դազաթնակէտին հասցնելով նորա մէջ այդ զգացմունքը, պատրաստում ենք ոչ թէ մարդ, քաղաքացի բովանդակ նշանակութեամբ, այլ գաւազանակի ստրուկ եւ նորա սկամայ երկրպագու: Այս դէպքում մենք աւելի լաւ կանենք, եթէ ազատենք մեր երեխանց այդպիսի մանկավարժների ձեռքից, քանզի անի ճնշողութեան ներքոյ դաստիարակուող աշակերտը տպագրում, որքան որ նա սեփական համոզմունք ունենայ, կամ կամքից բոլորովին զուրկ կը լինի եւ կամ յաճախ ապուշ կտրած անասունի կը նմանի:

Եւրոպայում, այժմ, ոչ թէ միայն մեզ նմաններին, այլ եւ վայրենի ցեղերին դաստիարակում են առանց ծեծի. մարմնական պատիժների օգ-

Մի բանի մասին էլ մենք կամենում ենք ուշադրութիւն հրաւիրել։ Թէև աւելի լուսաւորուած կենտրոնների պարտքն է առաջնորդ լինել, շրջակայ գիւղացիների մէջ կրթութեան գործը ծանօթացնելու և նորա հիմքը դնելու համար, այնուամենայնիւ պէտք է մէկ կողմից օգնել և միւս կողմից տարածել այն գաղափարը, որ ամեն տեղի հասարակութիւնը ինքը պէտք է հոգայ իւր պէտքերը, և չը պէտք է շարունակ աչք դնել դրսից գալիք օգնութեան վերայ։ Օրինակ Վանայ գիւղի դէպքում պէտք է համոզել գիւղացիներին, որ իւրեանք էլ գէթ մի մասամբ օգնեն իւրեանց վարժարանին։ Մենք հաստատ կարող ենք ասել որ այն քանի տարիների ընթացքում, որ այդ գիւղի վարժարանը բաց էր, գիւղացիները ոչ մի օգնութիւն չարեցին, այլ անհոգ նստած սպասելով որ քաղաքացիները պահեն նոյն վարժարանը։ Մեզ համար նշանակութիւն չունի թէ գիւղացոց տուած օգնութիւնը որչափ կարևորութիւն ունի, որչափ էլ աննշան լինի այն, դարձեալ դա մի քաջալերիչ, մի մխիթարական երևոյթ կը լինի, և մի նոր խրախոյս կը լինի դրսեցիներին նորանց օգնելու, երբ որ սոքա կը տեսնեն որ իսկապէս նոքա հետաքրքրուած են իւրեանց վարժարանով։ Մենք պէտք է սովորենք միշտ մեր յոյսը մեր վերայ դնել։

Ց. Մ.

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔ ԳՈՐԾԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Այսպէս անուանուած ընկերութիւնները, յարաբերաբար նորագոյն հաստատութիւններ են։ Սովորաբար մի այդպիսի ընկերութիւն բաղկանում է մի քանի հարիւր անդամակիցներից, որոնք մէջտեղ են դնում մի գումար, իւրեանց սպառած նիւթերը աժան գնելու նպատակով, հիմնուելով այն եղելութեան վերայ որ և իցէ մթերք կամ առարկայ մեծ քանակութեամբ առնուելով աւելի աժան կառնուի, և առաջին ձեռքից առնուելով, այն բոլոր շահը որ մի քանի ձեռքեր պէտք է տանէին, կը մնայ ընկերութեան անդամների գրպանում։ Ամեն ապրանք կանխիկ ծախուելով ոչ տեղ է մնում հաւանական վնասների, և ոչ բարդ հաշուեպահութեան։ Միւս կողմից քանի որ այս ընկերութեանց յաճախորդները հենց ընկերութեան անդամակիցներն են, ուրեմն այն փոքրիկ շահն էլ որ քաշում է ծախուած ապրանքների վերայ, այն էլ մի ուրիշ ձևով նորից մտնում է սպառողների գրպանը։ Եթէ այս տեսակ հաստատութիւնները օգտակար են հանդիսանում Եւրոպայում, ուր փողի տոկոսը փոքր է և մեծ դրամատէրները փոքրիկ շահերով գոհանում են, և ուր, վերջապէս, ազատ և անվերջ մրցումը ստեղծում է աժանութիւն և բնական գներ, որչափ առաւել օգտակար պէտք է լինեն մեր ասիական երկիրներում, ուր փոքրիկ նպարավաճառը մի 40—50 թուման դրամագլխով, փոքրիկ վաճառականը 300—400 թուման դրամագլխով, և ոչ միայն իւրեանց առևտրով պահում են մի ընտանիք, այլ և շատ անգամ մի գումար էլ են դնում։ Չափազանցած չէինք լինիլ եթէ ասէինք որ այստեղ փոքրիկ առևտրականները տարեկան ընթացքում շահում են 100 տոկոս։ Որտեղից է դուրս գալիս այդ ահագին շահը, եթէ ոչ, սպառողների և մանաւանդ չքաւոր սպառողների գրպանից։ Որչափ ընտանիքներ կան որոնք փոքրիկ վաստակ ունեն, ամբողջ տարին չարչարւում են, առանց կարողանալու ծայրը ծայրին բերել, ինչպէս ասում են։ Մտէք ամեն ընտանիքների մէջ, դուք կը լսէք ընդհանուր գանգատ։ Ճար չը կայ արդեօք այդ վիճակին, և աւելի լաւ չէ՞ ճարի վերայ մտածել, քան թէ շարունակ ողբալ, ինչպէս մենք հայերս սովորութիւն ունենք։

Թող ներուի մեզ մի քանի օրինակներ բերել մեր ասած ընկերութիւններից, որոնք ցոյց կը տան թէ ինչպիսի մեծ և փայլուն յաջողութիւն են գտնում այդ հաստատութիւնները, երբ որ ղեկավարւում են խոհեմութեամբ։ Մենք կը յիշենք Ռոչդէլի գործակցական ընկերութիւնը, որ հաստատուեց 1844 թուին, միայն 28 Անգլիական լիրա դրամագլխով։ 1877 թուին այսպէս էր այդ ընկերութեան վիճակը, անդամակիցների թիւը 9722, դրամագլուխ 280,275 լիրա, 1877 թուի մէջ եղած առևտուրը 311754 լիրա, նոյն թուի զուտ շահ 51,648 լիրա *)։ Այս ընկերութեան յաջողութեան մէկ պատճառը այն է եղել, որ անդամակիցները թողել են որ իւրեանց տարեկան շահի բաժինը կամ տոկոսները հետզհետէ բարդուին դրամագլխի վերայ, փոխանակ ամեն տարի վերառնելու և ծախս անելու։ Սոյն ընկերութեան յաջողութիւնը պատճառ դարձաւ շատ այդպիսի ընկերութեանց կազմուելուն Անգլիայի մէջ, ոչ թէ միայն աղքատ դասակարգերի, այլ և բարեկեցիկ դասակարգերի համար։ Զինուորական պաշտօնականներ, ծովային սպաներ, գործակատարներ, տէրութեան ծառայողներ և այլն, ամեն մէկ դասակարգ իւր համար հիմնուած ունի գործակցա-

*) Այս տեղեկութիւնները քաղում ենք „Chamber's Encyclopedia“-ից։

[illegible] դասաւանդող ուսուցիչը պարզ ցոյց է տալիս իւր անընդունակութիւնը և մանկավարժական գործի հետ անծանօթ լինելը։ Աշակերտը ծուլանում է, չարութիւն է անում, անուշադիր է. ուրեմն ինչ տեսակ միջոցների պէտք է դիմել նորանից այդ պակասութիւնները արմատախիլ անելու համար։ Անշուշտ պատժողական խարխափումները մեզ կը պատասխանեն, մարմնական պատիժներ, և ստորացուցիչ [illegible] նոցա, այն տեսակ ծեծեր են տալիս, որ դժոխքում սատանաներն անգամ իւրեանց բոլոր սատանայական հնարագիտութիւններով միանգամայն կը կարմրեն, կը [illegible]։ Մտածեցէք, փորձի համար, մի կողքից դասարանի մէջ նստած աշակերտին և դարմանալով կը տեսնէք, որ աշակերտը յանկարծ բարձրացնելով իւր [illegible] հայեացքից [illegible] [illegible] համար։ Արդեօք այդ աշակերտը վերջը չէ խրտնիլ իւր ուսումից։

Մարմնական պատիժներից մէկն էլ, որ շատ գործածական է մեր ուսումնարաններում, պէտք է [illegible] և ծնկից դրկել։ Երեխային անշուշտ [illegible] նորա [illegible] մէկ [illegible] տուած են։ Անտարակոյս, [illegible] իւր [illegible] է [illegible]. [illegible] մենք նորա [illegible] կերպից, [illegible] է [illegible] պէտք է [illegible] այդ [illegible] և [illegible] ժամանակ [illegible] լինի առանց [illegible] մնալ, [illegible] մեր [illegible] ուսումնարաններում, որտեղ [illegible] [illegible] միայն [illegible] է [illegible] ժամ։ Աշակերտը անշուշտ [illegible] է, [illegible] է լինում… Վերջապէս, նա գնում է տուն, [illegible] է [illegible] վերայ և դորա հետևանքը լինում է այն, որ շատ անգամ [illegible] է, [illegible] միանգամայն ուսումնարանից։ Ինչու ուսուցիչը այնքան [illegible] չը պէտք է ունենայ ուսումնարանում, որ [illegible] չը լինի [illegible] այս տեսակ [illegible] միջոցների։ Անշուշտ, [illegible] ունենալ [illegible] է աշակերտներից [illegible] [illegible] յարգանք, որ մանկավարժութեան ամենակարևոր սկզբունքներից մէկն է։

Եթէ ուսուցիչը չի կարողանում յարգել տալ իւրեան և իւր խօսքը, նորա մօտ լաւ կարգապահութիւն տեսնել անհնարին է։ Այն ուսուցիչը, որ կարողանում է իւր դասաւանդած առարկան աշակերտներին հետաքրքրական դարձնել, գրաւել նոցա միտքը դէպի այդ առարկան, նա այնուհետև [illegible] գանգատաւոր կը լինի իւր աշակերտներից։ Լաւ կարգապահութիւն մենք կը գտնենք այնտեղ, որտեղ աշակերտները դասատուութեան միջոցին ուշի ուշով և հետաքրքրութեամբ լսում են ուսուցչին, և յարգում նորան, [illegible] են [illegible] ամենից, ինչ որ վերաբերում է դասախօսութեան [illegible]։ Աշակերտների յարգանքը դէպի ուսուցիչ [illegible] է [illegible] նորա բարոյական և մտաւոր յատկութիւններով, ամենից առաջ, ուսուցիչը, որ ցանկանում է ազդել իւր աշակերտների բարոյականի վերայ, ինքը պէտք է բարոյական և օրինակելի լինի, [illegible]

ձյան խանութներ (Coöperative stores) գործանցից մէկը լոնդոնեան (Civil service supply Association) ունի 4500 բաժնետէր, և հազարաւոր հպատակ անդամներ. ընկերութեան մեծութեան վերայ մի գաղափար տալու համար այսքան միայն կը յիշենք որ նա վճարում է իւր գործակատարներին տարեկան 50000 լիրա ռոճիկ: 1867-ին, երբ այս ընկերութիւնը հիմնուեց, առաջին տարուայ առևտուրը եղաւ 21,322 լիրա, 1877-ին, տարեկան առևտուրը եղել էր 21,041,000 լիրա: Այս ընկերութիւնը ապրանքը ծախում է իւր անդամակիցներին միջին հաշուով 10 տոկոս աւելի թանկ քան թէ մեծ քանակութեամբ գնելը:

Մեր բերած օրինակները միայն այն բանին են ծառայում որ ցոյց տան թէ այդ ընկերութիւնները սկսելով շատ փոքրից, երբ գտնւում են խոհեմ և բանիմաց մարդկանց վարչութեան տակ, ինչպիսի մեծ ծաւալ են ստանում: Մենք համոզուած ենք որ Պարսկաստանի ամեն հայաբնակ քաղաքների մէջ այդ տեսակ ընկերութիւններ կարող են հիմնուել, և սկսելով որոշ և լաւ ուսումնասիրուած կանոնագրութեամբ, կարող են շատ հեռու երթալ, շատ ընդարձակել իւրեանց գործունէութեան ասպարէզը: Հարկաւոր է միայն քիչ ընկերական ոգի, փոխադարձ վստահութիւն, և մի բաց միտք, ամեն յանձնուած համակրելի գաղափար ուշադրութեամբ քննելու և լաւոյ վճիռ արձակելու համար: Մենք գիտենք շատերը մեր առաջարկը կարդալիս շարժելու են իւրեանց գլուխը, և ասելու են: „Գիտենք, գիտենք, այդ տեսակ բաներ այստեղ առաջ չեն երթայ, այստեղ Եւրոպայ չէ: Ձեր ասած բաները շատ լաւ բաներ են, բայց դրանց համար մարդ է հարկաւոր:" Այս առարկութիւնները լինելու են միշտ ամեն նոր առաջարկութեան դէմ: Մենք չենք կարծում որ սկզբից կարելի է հրաշքներ գործել. քաւ լիցի. ընդհակառակը խորհուրդ ենք տալիս շատ խոհեմութեամբ, սկսել քայլ վերջապէս սկսել որովհետև ամեն բանի մի սկիզբ է հարկաւոր:

Յ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրախութեամբ լսում ենք, որ ամսոյս 17-ին Դօվլաթայ թաղում հայոց մի ուսումնարան է բացուել, որոյ վերայ առայժմ չենք կարող մի գաղափար յայտնել, քանի որ նորա ինչ լինելը և ծրագիրը մեզ յայտնի չեն:

—

Ղազվինից մեզ գրում են, որ այնտեղի ուսումնարանի եռամսեայ քննութիւնների ժամանակ, տեսուչ պ. Ա. Բ—եանցը նկատելով որ պ. Յ. Բարսեղեանցը, ուսուցիչը, կողմնապահութիւն է արել աշակերտների վերաբերմամբ, խիստ նկատողութիւններ է անում նորան, որը բառի բուն նշանակութեամբ եսական լինելով, կոպիտ կերպով է պատասխանում տեսչի իրաւացի նկատողութիւններին, որի պատճառով և Ղազվինի հասարակութեան մէջ երկպառակութիւն է ծագում:

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ ամսոյս 7-ին Ալաշտի ճանապարհում Նալվաքադ կոչուած մաքսատան մօտ, մի հայի դիակ է գտնուած: Այս լուրը ըստուգութեան է կարօտ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բուլղարեայ: Սոֆիայից հաղորդում են „Բէլտերի գործակալութեան", որ Ազգային ժողովը իրաւունք է տուել կառավարութեան փոխ առնելու 150,000 ֆրանկ ռևոլվերաձև թնդանօթներ գնելու համար, նաև վճռել է, որ առևտրական յարաբերութիւնները Աւստրիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Զուիցարիայի, Իտալիայի և Բելժիկիայի հետ շարունակուին:

—Պամիր. Աֆղանստանեան լրագիրները, հիմնուելով Պետերբուրգի լուրերի վերայ, հաւաստիացնում են, որ Աֆղանստանը պահանջում է Չինաստանից Պամիրի այն մասը, որը գտնւում է Մուրղաբի վերայ: Մինչդեռ, ինչպէս բացատրում են այդ լրագիրները, երկիրը արևելեան մասի վերայ է, որտեղով Մուրղաբի կամ Աքսուի ձորը գնում է դէպի հարաւ:

—Աֆղանստան: „Mémorial Diplomatique"-ի թղթակիցը Բոմբայից հաղորդում է անգլո-աֆղանեան համաձայնութեան հետևեալ գլխաւոր կէտերը. Նպաստաւոր գումարը, որ տալիս է եղել Անգլիան էմիրին, պէտք է աւելանայ: Նաև վճռուած է, որ անգլո-հնդկական կառավարութիւնը Հնդկաստանի վերայով պատերազմական մթերքների ներմուծման արգելք չը պէտք է լինի: Անգլո-հնդկական կառավարու-

---

լոր նորա խրատները, որքան որ նորքա բարի լինին, բոլոր նորա բերած բարոյականական օրինակները, որքան որ նորքա առաքինի լինին, կը մնան առանց մի որ և իցէ ազդեցութեան երեխայից վերայ:

Ուսումնարանում հեղինակութիւն ունենալու համար հարկաւոր է նաև, որ ուսուցիչը արդարադատ և անաչառ լինի, [illegible] նում է իւրեան, իւր կոչումը և այն ուսումնարանը, որ դժբաղդաբար տեղ է տալիս նորան: Ուսուցիչը, մէկին բանդրանելով մի մեծ յանցանքի համար, իսկ դէպի միւսի յանցանքը ներողամիտ աչքով նայելով, դրդում է առաջինին և նորան չարիքների պատճառ է դառնում: Այդպիսով, շատ անգամ ոչ թէ աշակերտն է մեղաւոր գտնւում գործած յանցանքի մէջ, այլ աւելի շատ ինքը ուսուցիչը: Աշակերտների չարութիւնը, ծուլութիւնը և այլ պակասութիւնները ծագում են [illegible] կամ թոյլ դաստիարակութեան, կամ դաստիարակութեան եղանակը չիմանալուց և կամ աշակերտների զարգացման անհամապատասխան դասաւանդութիւնից: Իրաւ է, աշակերտների պակասութիւնները յաճախ ընտանեկան վատ դաստիարակութեան հետևանքն են լինում, և այս դէպքում, չենք կարող չը դնել կարգապահական միջոցների, բայց ոչ մարմնական պատիժների, որոնք, բացի երեխայի մի որ և իցէ անդամը վնասելուց, ոչ մի բարի արդիւնք ունենալ չեն կարող: Ծեծով կրթել աշակերտին, ուղղել նորա վատ կողմերը մի դժուար իրագործելի կամ, աւելի ուղիղն ասած, չիրագործելի խնդիր է:

Ծեծը երեխայից բարոյականի վերայ մի բարի ազդեցութիւն ունենալ չի կարող: Ծեծելով այս միջոցին մենք կամ թքացնում ենք և կամ մեռցնում ենք նորա մէջ այն բոլոր զգացմունքները, որոնցով զարդարւում է լաւ ենթակայ մանուկը: Դուցէ մարմնական պատիժների օգնականութեամբ աշակերտը վախից հնազանդ լինի նորան, բայց այդ միջոցը հաստատ հիմունքների վերայ դնել չի կարող մանկավարժական գործը: Եթէ աշակերտը յանցաւոր է գտնուել մի բանի մէջ պէտք է նախ իմանալ յանցանքի ծագման սկզբնապատճառը և աշխատել հեռացնել նորան:

Բայց թէ ինչ տեսակ պատիժների տակ պէտք է բերել աշակերտական յանցանքները: Ցաւալի է, մանկավարժութիւնը դեռ մի որոշակի բան չի ասել այս բանի մասին, որովհետև աշակերտական յանցանքները մինչև այժմ որոշ կարգերի տակ բերել, բաժանել չեն կարողացել, չը նայելով որ շատերը աշխատել են անել այդ: Իրաւ է, մանկավարժները, և մանաւանդ գերմանացիք, շատ բան են գրել կարգապահական միջոցների մասին, բայց դոցանից մի ընդհանուր նշանակութիւն ունեցող կանոններ դուրս բերել անհնարին է [illegible], որ իւրաքանչիւր աշակերտի ամեն մի յանցանքը մի առանձին անհատական արարք է, որ և վարուողութեան մի առանձին եղանակ է պահանջում:

Անշուշտ, գրելով մի քանի խօսք մարմնական պատիժների մասին, ես մի նոր բան յայտնած չեմ եղել, գիտեմ նաև, որ մեր մանկավարժներից շատերին այս ամեն բանը արդէն քաջ յայտնի է, բայց և այնպէս աւելորդ չէր լինի հրաւիրել թէ պարսկահայ խալիֆաների ուշադրութիւնը այս հանգամանքի վերայ և թէ այն պարզամիտ պարսկահայ հասարակութեան, որը, յանձնելով իւր զաւակներին այդ խալիֆաներին ասում է՝ վարժապետ, առ քեզ իմ որդին, միսը քեզ—ոսկորն ինձ:

Բ. Աս—եանց

թիւնը մենակ իրան է վերապահում սահմանաբնակ ցեղերի վերայ հսկելու իրաւունքը։

—Դեկտեմբերի 19-ին, Թիֆլիսի Խոջիւանքի եկեղեցում, ս. Պատարագից յետոյ, Գրիգոր Արծրունու գերեզմանի վերայ կատարվեց հանգուցեալի մահուան տարեդարձի հոգեհանգիստը։ Հոգեհանգստին ներկայ էին, բացի հոգեւորականներից, գրականութեան և մամուլի ներկայացուցիչները և հասարակութեան մեծ բազմութիւն, որոնց մէջ կային և շատ կանայք։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Բեռլին, 11|23 յունվարի։ Վիլհելմ կայսրը իւր պաշտօնեաներից մէկին ուղարկել է իշխան Բիսմարկին Բեռլին հրաւիրելու ցանկութիւն։ Իշխանը խոստացել է երթալ, երբ իւր առողջութիւնը թոյլ կը տայ։ Այս դէպքը նըկատւում է ոչ թէ քաղաքական, այլ լոկ քրումն այն հաշտութեան, որ տեղի է ունեցել կայսեր եւ նախկին նախարարապետի մէջ։

Ցահիրէ, 12|24 յունվարի։ Լորդ Ռօզբէրին հրահանգ է տուել, լորդ Քրօմէրին Խեդիւից խնդրելու, որ նա հրապարակաւ գովէ այն զօրքերը որոնց մասին վերջերս քննադատութիւններ է արել, և թէ պաշտօնանկ անէ պատերազմական երկրորդ քարտուղար Միհէր փաշային։ Նորին բարձրութիւնը մինչև այժմ ոչ մի միտում ցոյց չէ տուած համակերպելու լորդ Քրօմէրի խնդիրների հետ։

Բեռլին, 12|24 յունվարի։ Այստեղ մեծ պատրաստութիւններ կան իշխան Բիսմարկի յարմար ընդունելութիւններ անելու։ Նորին վսեմութիւնը կայսեր հիւրը կը լինի պալատում։

Լոնդոն, 13|25 յունվարի։ Ֆրանսիան չէ պաշտպանում Խեդիւին իւր արած վերջին քննադատութեան մէջ, այլ աւելի խորհուրդ է տալիս, որ ծայրահեղութեան չը դիմէ։

Գահիրէ, 15|27 յունվարի։ Այստեղի պաշտօնական թերթը տպում է այսօր Խեդիվի զօրքերի վերայ անտեղի արած քննադատութիւնների հերքումը։ Միհէր փաշային անորոշ կերպով հեռացրել է, իսկ նորա փոխանորդի ընտրութիւնը կախում կ'ունենայ լորդ Քրօմէրից

Պետերբուրգ, 17|29 յունվարի։ Նորին Վեհափառութիւնը ռուսաց կայսրը հիւանդ է ինֆլուէնցայով, աջ թոքի բորբոքումով և ջերմով։

Լոնդոն, 18|30 յունվարի։ Վերջին լուրերից յայտնւում է որ Նորին Վեհափառութիւնը դեռ ջերմ ունի, բայց լաւ է առաջուանից։

Լոնդոն 18|30 յունվարի։ Կայսեր ջերմը իջնում է բայց, թոքերի բորբոքման մէջ բարելաւութիւն չէ նկատւում։

Լոնդոն, 19|31 յունվարի։ «Պալմալ Գազէթը» հաղորդում է, որ Գլադստոնը վերջնապէս վճռել է իր պաշտօնից հրաժարական տալ, թէ ծերութեան և թէ իրլանդական բիլլ մերժելու պատճառաւ և այս մասին մի նամակ է ուղարկելու թագուհուն պարլամենտի նիստից առաջ։

Արտօնատէր-Հրատարակիչ՝ Անդրէաս Բէկնազարեան։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թեհրանայ ընթերցասիրաց ընկերութիւնը ինչպէս անցեալ տարի, նոյնպէս 1894 համար, հասարակութեան տրամադրութեան տակ է դնում ընթերցարանը:
Ամեն ոք, ազատ է ձրիաբար գիրք եւ լրագիր առանալու:
2—3

Ձիարշաւի շաբաթուայ ընթացքում կորուած է մի հեռադիտակ, անգլիական կառավարութեան կնիքի նշանով: Գտնողին կը վճարուի յիսուն ղռանի պարգեւ, երբ հեռադիտակը յանձնի խմբագրութեան

LOST

During the race week a pair of Binoculars marked with English Government stamp, finder will be rewarded with 50 krans on returning same to Editor of this paper.

Pendant les dernières courses un binocle portant la marque du gouvernement anglais, a été perdu.
On paiera 50 krs. à la personne qui l'aura trouvé et le rapportera à notre Rédaction:
2—3

ԱԶԴ

Թեհրանի Հայոց խնամակալական ընկերութեան կարգադիր ժողովը պատիւ ունի յայտարարել Թեհրանու Հայ հասարակութեան, որ բացուած է 1894 թուի անդամակցութիւնը:
Հին անդամակիցները կարող են իրանց տուրքերը աւելացնել կամ պակասեցնել:
Կ'ընդունուին նաեւ նոր անդամակիցներ: Ցանկացողք կարող են դիմել ընկերութեան տնօրէն պ. Իսկանդար Մարգանեանցին կամ գանձապահ պ. Ալբերտին (բանկում)
3—3